

Tudi evropski parlament more nuditi svoj prispevek

Samo še nekaj dni nas loči od volitev v novi evropski parlament. Priznati moramo, da med našimi slovenskimi ljudmi v deželi Furlaniji-Juljski krajini ni opaziti takšnega zanimanja, kot ga lahko ugotovimo ob pripravah na druge volitve, pa naj gre za občinske, pokrajinske, deželne ali državnoborske volitve. V pogovoru z ljudmi prihaja skoraj do zaključka oziroma spoznanja, da se jih bližnje volitve pravzaprav ne tičejo.

Prav gotovo drži, da se zdi evropski parlament nekaj, kar je od naše stvarnosti, od našega vsakdanjega življenja nekaj strašno daleč. V resnici pa ni tako, kajti Evropska gospodarska skupnost je dejanska, na njen razvoj pa bo v prihodnosti gotovo še krepkeje kot do zdaj vplival prav parlament, ki ga bomo izvolili v nedeljo, 17. junija.

Kot pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji gledamo, kot je povsem razumljivo, tudi na te volitve iz svojega zornega kota. To pomeni, da nas zanima, ali more naša manjšina od tako reprezentativnega in uglednega mednarodnega zbora pričakovati kakšno pomoč, oporo ali prispevek v okviru prizadevanj, da bi ji bil zagotovljen obstoj in zagotovljen vsestranski razvoj na domači zemlji. Jasno je, da bo naše pričakovanje upravičeno in tudi stvarno, če bodo v ta mednarodni zbor, v evropski parlament, izvoljeni ljudje, ki so za problematiko narodnih manjšin občutljivi in se zanjo zanimajo, ker so tudi sami pripadniki narodne manjšine. To je prvi pogoj in hkrati najtrdnjejše jamstvo, da se bo evropski parlament zanimal in bavil tudi z našo manjšinsko problematiko, nam bil v oporo v naših prizadevanjih za doseg celovite zakonske zaščite, kar je glavni cilj celotnega političnega boja slovenske narodne manjšine v Italiji. To je prišlo med drugim zelo jasno do izraza na mogočni manifestaciji v nedeljo 20. maja, na goriškem Travniku, kjer je hkrati prišla do izraza tudi enotnost slovenske manjšine, kar zadeva vprašanje zakonske zaščite njenih osnovnih pravic in koristi.

Glede volitev v novi evropski parlament bi naše bralce ponovno opozorili, da je Slovenska skupnost sklenila volilni sporazum s političnimi organizacijami drugih manjšin v Italiji, in sicer z Union Valdôtaine, s Sardinsko akcijsko stranko in

nadaljevanje na 3. strani ■

Craxijeva vlada se je zamajala v samih temeljih

Čim bolj se bližamo volitvam v novi evropski parlament, tem bolj se zaostruje polemika med Krščansko demokracijo in socialistično stranko. Zdaj je že postalo jasno, da se sedanje zavezništvo ne bo ohranilo dolgo in da ga bo po vsej verjetnosti konec že po volitvah v evropski parlament ali najkasneje po deželnih volitvah na Sardiniji, ki bodo 24. junija.

Proti sedanjemu predsedniku vlade in tajniku socialistične stranke Craxiju je prvič odločno nastopil sam tajnik Krščanske demokracije De Mita, ki je naglasil, da sodi izbira socialista za predsednika vlade na sam rob demokratičnih pravil, kar pomeni, kako je skoraj nedopustno, da se manjšinski stranki, kot je socialistična, prizna pravica do predsednika koalicijske vlade. De Mita je torej glasno poudaril, da ima Krščanska demokracija zdaleč večjo volilno moč kot socialisti — razmerje je nekako 30:10 — zaradi česar se na prihodnjih pogajanjih nikakor ne bo odpovedala pravici do predsedstva vlade. To pomeni, da bo Krščanska demokracija na novih pogajanjih za sestavo vlade zahtevala zase palačo Chigi.

Očitno je, da si Krščanska demokracija prizadeva, da na bližnjih volitvah ne bi

izgubila glasov, in sicer v korist socialistov, kar bi gotovo okrepilo položaj predsednika Craxija. Ze zdaj nekatere njegove poteze kažejo, kako skuša svojo predsedniško funkcijo izkoristiti v strankarske in celo osebne namene. Kaj bi se šele zgodilo — modrujejo nekateri — če bi na evropskih volitvah socialisti krepko napredovali na škodo KD? Kdo bi v tem primeru mogel krotiti Craxijeve ambicije?

Z De Mito soglašajo — kot vse kaže — republikanci, katerih tajnik Spadolini ne more pozabiti, da je prav zaradi Craxija moral takorekoč čez noč zapustiti palačo Chigi. S Craxijem so solidarni le socialdemokrati in liberalci, a prve malokdo v tem trenutku posluša, glede na to, da je njihov tajnik Longo polno zaposlen z zadevo prostozidarske lože P 2.

V vrstah opozicije si manejo roke predvsem komunisti, saj ugotavljajo, da jim njihovo delo gre v klasje, ker se Craxijeva vlada maje na samih svojih temeljih in je njen padec takorekoč le vprašanje nekaj dni.

Sedanje zavezništvo na ravni vlade se tako bliža koncu. Pustilo je kopico odprtih vprašanj. Kdo jih bo odslej skušal reševati?

KAJ PA ZDAJ?

Kaj pa zdaj — po manifestaciji na goriškem Travniku? Vprašanje se po skoraj treh tednih še živo postavlja, kakor se še vrstijo poskusi, da bi našli zadovoljiv odgovor nanj. Naša ne ravno bogata politična domišljija je v tem iskanju že tvegala kak drznejši polet. Kaj pa, če bi jo masovno udarili v večno mesto? Ali če bi organizirano ne plačali davkov, dokler nam z zakonom ni zagotovljena enakopravnost, ki nam jo sicer formalno jamči italijanska ustava? Tako je bilo slišati in še marsikaj, kar je izražalo predvsem globok občutek, da ne bi smelo ostati po 20. maju vse pri starem.

Manifestacija na goriškem Travniku je namreč pomenila nedvomno novost v povojni zgodovini Slovencev v Italiji in mogoče bi najlažje našli ustrezen odgovor na uvodoma zastavljeno vprašanje, če bi nekoliko poglobili, za kakšno novost je pravzaprav šlo.

Temeljne značilnosti goriške manifestacije lahko strnemo v trditev, da je bila to slovenska, enotna in množična manifestacija. Prireditev, ki so imele nekatere od teh lastnosti, smo Slovenci v Italiji že doživeli ničkoliko; nismo pa še nikoli storili nekaj, kar bi jih združevalo vse.

Na goriškem Travniku smo nastopili kot Slovenci. S tem nismo hoteli samozadostno odkloniti sodelovanja z drugimi ali se kakorkoli vase zapirati. Hoteli smo preprosto pokazati, da obstajamo — in priznanje našega obstoja je osnovni, logično nujni predpogoj za kakršnokoli naše odpiranje in sodelovanje.

Na goriškem Travniku smo nastopili enotno. Znašli smo se z ramo ob rami kljub različnim svetovnonazorskim in idejno-političnim pripadnostim. To ne pomeni, da bi te razlike bile nepomembne, ali da smo jih z enotnim nastopom poskrili: enostavno ni-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. junija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 13.00 Mladinski oder: »Kozorog« (France Bevk - Sergej Verč); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 11. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Sedma stopnja sreče; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Jacques Offenbach: Hoffmannove pripovedke (prvo in drugo dejanje); 11.30 Literarni listi; 12.00 Skrivnost verstev; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Archibald Cronin: »Angeli noči«; 16.00 Slovensko učiteljstvo pod fašizmom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Tržaški oktet (umetniški vodja Janko Ban) v Kulturnem domu v Trstu; 18.00 Pod Matajurjan, oddaja o sedanosti in preteklosti Beneške Slovenije; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 12. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Veter raznaša besede; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Jacques Offenbach: Hoffmannove pripovedke (tretje in četrto dejanje); 11.40 Literarni listi; 12.00 Folklor narodov Jugoslavije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Čurimurčki«, pravljica Desa Kraševca; 15.00 Naš jezik; 15.05 Tja in nazaj (Mladi mladim); 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Goriški violinist Rodolfo Lipizer; 18.00 Pod starozavezni šotori: Alojz Rebula: »Savlov demon«; 18.45 Glasbena medigra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 13. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Literarni listi; 12.00 Sprehodi med starimi spomeniki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Archibald Cronin: »Angeli noči«; 16.00 Iz dnevnika odvetnika Angela Kukanje; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Lanski 15. mladinski festival v Celju; 18.00 »Poezija slovenskega zapada« - primorski pesniki v analitičnem prikazu Tarasa Kermaunerja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 14. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Zdravniški nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pisani otroški svet; 14.30 Naš jezik; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Lanski 15. mladinski pevski festival v Celju; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 15. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Niti življenja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Archibald Cronin: »Angeli noči«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 16.00 Trim za vsakogar; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester konservatorija »Giuseppe Tartini« pod vodstvom Stojana Kureta; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 16. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Orglar Hubert Bergant in Slovenski trobilni kvartet; 11.10 Mešani zbor »Hrast« iz Doberdoba, vodi Karlo Lavrenčič; 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Izbrana dela slovenskih mladinskih pesnikov in pisateljev; 14.30 Naš jezik; 14.35 Halo, tu Radio Trst A!; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Orkester Slovenske filharmonije vodi Bogo Leskovic; 18.00 Slovenski ljudski Olimp; Mirko Mahnič: »Legende o Jezusu«; 19.00 Radijski dnevnik.

OBISK ODPOSILANSTVA IZ SLOVENIJE

Ta tečen se je mudilo na dvodnevem obisku v deželi Furlaniji - Julijski krajini odposlanstvo skupščine Socialistične republike Slovenije, ki ga je vodil predsednik Vinko Hafner. Odposlanstvo je bilo gost predsednika deželnega sveta Vinicia Turella. Pred srečanjem na sedežu deželnega sveta so slovenski gostje položili venec v Rižarni. Na srečanju sta predsednika poudarila pomen nadaljnje krepitve sodelovanja med Slovenijo in Furlanijo - Julijsko krajino ter med Italijo in Jugoslavijo. Omenila sta pri tem osimske dogovore in poudarila, kako je zdaj važno, da se ti dogovori uresničujejo. Tako Turella kot Hafner sta opozorila na težavno gospodarsko stanje v obeh državah ter orisala pozitivne premike v okviru prizadevanj za odpravo krize.

Predsednika sta omenila tudi položaj narodnih manjšin, slovenske v Italiji in italijanske v Jugoslaviji. Turella je izrazil željo, da bi v okviru ustavnih ureditev prišlo čimprej do zaščite manjšin. Spomnil je, kako je deželni svet obširno razpravljal o položaju slovenske narodne skupnosti in se zavzel pri osrednji vladi, da bi prišlo do oblikovanja zaščitnega zakona, tako da bi manjšina lahko opravljala svojo posebn vlogo tudi v smislu obogatitve celotne skupnosti.

Predsednik Hafner je poudaril, kako ostaja za Slovenijo osrednje vprašanje položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji in njene celovite zakonske zaščite. Opozoril je, kako Slovenija zagotavlja vsem narodnostim enakopraven položaj, kar velja tudi in predvsem za italijansko narodno skupnost. Hafner je še podčrtal, da se Slovenija še posebej zanima, da bi Italija izpolnila svoje mednarodne obveznosti, kar zadeva slovensko narodno manjšino.

V pogovor so posegli tudi nekateri načelniki svetovalskih skupin, med drugimi predsednik posebne komisije deželnega sveta za vprašanja EGS, Drago Štoka, član Slovenske skupnosti, ki je z zadovoljstvom vzel na znanje izvajanja predsednika Hafnerja o slovenski narodni skupnosti v Ita-

liji in o italijanski skupnosti v Jugoslaviji. Dr. Štoka se je zavzel za še tesnejše stike med italijansko manjšino v Jugoslaviji in slovensko v Italiji za obravnavanje skupnih problemov.

Na srečanju so spregovorili tudi predstavniki ostalih svetovalskih skupin. Vsi so se načelno strinjali, da si je treba prizadevati za tesnejše sodelovanje med obema državama. Govora je bilo tudi o prosti industrijski coni na Krasu, pri čemer so z italijanske strani poudarili, kako večina prebivalstva nasprotuje tej coni. S slovenske strani pa je bilo ugotovljeno, da Italija

Učenci in učitelji slovenske osnovne šole v ul. Vittorio Veneto 7 v Gorici vabijo na slavnost poimenovanja šole po Francetu Bevku v nedeljo, 10. junija 1984, ob 10.30

do zdaj še ni predlagala druge lokacije. V tej zvezi velja omeniti zlasti poseg komunističnega svetovalca Pascolata, ki je opozoril, da je njegova stranka vložila v parlamentu zakonski predlog, ki predvideva gospodarsko sodelovanje vzdolž vse meje med Italijo in Jugoslavijo, tako da se vprašanje proste cone more rešiti v tem okviru.

Odposlanstvo iz Slovenije je obiskalo še Pordenon in Videm, v sredo, to je na drugi dan obiska pa se je sestalo z enotno delegacijo Slovencev v Italiji, s predsednikom deželne vlade Comellijem in obiskalo Zgonik.

—O—

Mitterand pojde v Moskvo

V Moskvi so uradno sporočili, da bo francoski predsednik Mitterrand v drugi polovici tega meseca uradno obiskal Sovjetsko zvezo. V Parizu so se v zadnjih dneh širili glasovi, da utegne biti ta obisk preložen ali celo odpovedan, to pa v okviru protestov zaradi ravnanja sovjetskega režima z interniranimi Nobelovim nagrajencem Saharovom. Mitterrand bo drugi zahodnoevropski državni poglavar, ki se bo sestal s sovjetskim predsednikom Černenkom. Prvi je bil prejšnji mesec španski kralj Juan Carlos.

Francosko-sovjetski odnosi, ki so na splošno dokaj dobri, so se nekaj časa poslabšali lani, ko so Francozi izgnali 42 sovjetskih državljanov pod obtožbo vohanstva. Sicer pa so se stiki normalno nadaljevali tudi v obliki obiskov zunanjih ministrov, in to celo v času, ko so Sovjeti lanskega septembra sestrelili korejsko potniško letalo z 269 potniki na krovu.

—O—

Prvič po drugi svetovni vojni so nekdanji zahodni zavezniki priredili 6. t.m. skupno spominsko proslavo ob 40-letnici izkrcanja v Normandiji. Na proslavi so bili prisotni francoski predsednik Mitterrand, ameriški predsednik Reagan, britanska kraljica Elizabeta, kanadski ministrski predsednik Trudeau in predstavniki drugih držav, katerih vojniki so junija leta 1944 sodelovali pri zadnjem, odločilnem napadu na tedanjo Hitlerjevo Evropo.

Kaj pa zdaj?

■ nadaljevanje s 1. strani

smo pustili, da bi nas brez resničnega smisla in preko prave mere ločevale, kot so nas doslej. Bili pa smo enotni tudi z zemljepisnega vidika, saj smo se na Travniku zbrali z Videmskega, Goriškega in Tržaškega.

Na Travniku smo se izkazali z množično prisotnostjo. Takšna prisotnost pa dokazuje, da življenjska sila naše narodne skupnosti ni uplahnila, kakor tudi, da je večja enotnost široko občutena potreba med Slovenci v Italiji — bržkone veliko bolj, kot jo Slovenci znamo običajno izražati.

Zdaj pa se povrnimo k uvodoma zastavljenemu vprašanju. Ali ne bi kazalo nanj odgovoriti predvsem s tem, da bi temeljne značilnosti goriške manifestacije postale stalnice v našem nadaljnjem političnem nastopanju, da bi se uveljavile na institucionalni ravni?

Silvano Sau o Italijanih v Jugoslaviji

»Pripadnik narodne manjšine ima dolžnost, da povsod in z vsemi govori v materinem jeziku, obenem pa pravico, da ga pripadniki večinskega naroda razumejo«. To je osrednja misel, ki jo je 4. t.m. v prostorih združenja CEPACS v Trstu podal predsednik Zveze Italijanov iz Istre in Reke Silvano Sau. Čeprav je pri organizaciji predavanja sodeloval tudi krožek Istra, je bilo poslušalce na žalost moč prešteti le na prstih obeh rok. Predavatelj je uvodoma orisal delovanje Zveze in njeno prizadevanje za kulturni in narodnostni razvoj italijanske manjšine v Jugoslaviji. Sau je poudaril, da Zveza vključuje razne skupnosti in ustanove v 22 krajih, ki so narodnostno mešani. Poleg tega Zveza zasta pa 43 šol, založbo, gledališče, kulturna in prosvetna društva ter radio in televizijo.

V osrednjem delu govora se je Sau ostro zavzel proti preštevanju manjšine, ki naj bi po zadnjem popisu štela le 15.000 pripadnikov italijanske narodnosti. Manjšino — je dejal — ne smemo pojmovati kot številko, pač pa jo upoštevati in vrednotiti po njeni kulturni vitalnosti.

Zveza Italijanov v Istri in na Reki je slavila v teh dneh 40 let obstoja. V tem razdobju se je marsikaj spremenilo, po podpisu osimskih sporazumov so se odnosi med državama bistveno izboljšali, kar je imelo izredno ugodne posledice za italijansko manjšino, na katero so v pretekloj tako v Beogradu kot v Rimu gledali z nezaupanjem. Italijanska manjšina v Jugoslaviji si ne želi globalne zakonske zaščite, ker je položaj dokaj različen od tistega, v katerem živi slovenska manjšina v Italiji, ki se šele bori za priznanje osnov-

nih pravic. Zato Zveza zahteva popolno dvojezičnost, ki je — kot smo uvodoma dejali — v dolžnosti pripadnika manjšine, da povsod in z vsemi govori v materinščini.

Svoje predavanje je Sau zaključil z ugotovitvijo, da se Trst vse premalo zanima za Italijane v Istri, obenem pa s trditvijo, da je v korist italijanske manjšine čim hitrejša in pravična ureditev slovenske problematike v Furlaniji - Julijski krajini.

Kaj pomeni Jadran za našo skupnost

Jadran sicer ni uspel, toda njegova zvesta publika je zmaga še enkrat. Tretjič zapored se je naši elitni košarkarski ekipi prav v foto finishu izmuznila B liga. Po Fornaciariju in Vicenzi se je pridružil še Maltinti iz Pistoie, toda občinstvo je tudi po tretjem ponesrečenem poskusu ostalo zvesto, lahko bi celo trdili, da se je število najzvestejših še povečalo. Jadran je za našo narodnostno skupnost v zadnji sezoni postal mnogo več kot le košarkarska ekipa, ki zna igrati in zmagovati. Če smo pred letom ali dvema lahko rekli, da je Jadran postal moda, da so sobotna domača srečanja postala nadomestilo za gledališke premiere, ko se elitna, predvsem ženska publika, razkazuje s toaletami in nakitom, je v zadnjih devetih mesecih postal zastava narodne zavesti. Ni čudno, če so se košarkarskim navijačem pridružili tudi taki, ki jim je šport poslednja skrb, saj je tudi ta del publike spoznal, da nas košarkarska ekipa predstavlja v italijanskem športnem svetu ne samo v Trstu in njegovi deželi, pač pa daleč naokrog po se-

V GORICI POIMENOVANJE SOLE FO FRANCETU BEVKU

Na slovenski osnovni šoli v Ulici Vittorio Veneto v Gorici so v teku še zadnje priprave na slovesno poimenovanje osnovne šole po pisatelju Francetu Bevku, ki bo v nedeljo, 10. junija.

Po odkritju Bevkovega kipa bo sledil pester kulturni spored, pri katerem bodo sodelovali učenci in drugi kulturni delavci. Ob tej priložnosti pa bodo tudi izdali zelo zanimivo in obsežno knjigo, ki bo poleg zanimivih zgodovinskih podatkov o slovenskem šolstvu na Goriškem pričala tudi o življenju in delu te šole.

verni in srednji Italiji, kjer so krajevni listi prisiljeni spregovoriti o tem slovenskem pojavu.

Nič več torej le košarkarsko navdušenje, pač pa manifestacija slovenske enotnosti v boju za globalno zaščito naših pravic.

Nedopustno pa bi bilo, če bi v valu malodušja zaradi poraza v Pistoii spregledali ta aspekt fenomena Jadran. Naša narodna skupnost bi bila brez Jadrana brez dvoma skromnejša, oškodovana za tisti del zdravega navdušenja, ki je v splošnem boju nujno potrebno.

Toda malodušje, ki je bilo otipljivo po tekmi v Pistoii, od blizu spominja na vzdušje po tekmah s Fornaciarijem in Vicenzi. Tedaj smo to prvo fazo znali premagati in se še bolj zagrizno vrgli v boj za novo, ponovno uvrstitev v play off. Prepričani smo, da bo tudi tokrat tako, naša publika in naša skupnost nujno potrebuje slovensko ekipo. Za ohranitev in okrepitev moštva pa je naša skupnost pripravljena žrtvovati ne samo prosti čas in navdušenje, pač pa tudi prispevke v Jadranov sklad.

TUDI EVROPSKI PARLAMENT MORE NUDITI SVOJ PRISPEVK

■ nadaljevanje s 1. strani

z Okcitantim gibanjem. Po tem sporazumu so bili na volilni seznam za severovzhodno volilno območje vključeni nekateri kandidati Slovenske skupnosti, med njimi deželni tajnik prof. Andrej Bratuž, ki je na kandidatni listi na drugem mestu. Izvolitev kandidatov s te liste bo jamstvo, da bo evropski parlament razpravljati tudi o naših specifičnih manjšinskih problemih ter nudil svoj prispevek prizadevanjem celotne naše manjšine za dosego glavnega cilja, ki je in ostane pravična zakonska ureditev njenih osnovnih pravic.

VOLČANSKI OKRAJ.

Kakor drugi tako gre tudi naš volčanski okraj zelo resnim časom nasproti. Znano je, da je naša občina bila ravno v bojni črti ter nam je vojna vihra uničila vse naše domove in naša zemljišča. Ko so se naši ljudje vrnili so se z vso silo vrgli na popravilo zemljišč in podrtih hiš ter si z neumorno pridnostjo nekoliko popravili svoja zemljišča. Sedaj pa dobivamo zemljiščni posestniki pozivnico za davke. Za leto 1924 jih ljudje redno plačujejo v vsej svoji revščini. Pa tirjajo davke tudi od prejšnjih let, ako ravno nismo imeli nobenih dohodkov in sicer na podlagi predvojnega stanja, ko je bilo zemljišče vse zdravo in s sadjem

vse zasajeno ter hlevi z živino založeni. Kako je z zemljiščem si vzemimo za vzgled občino Rute. Tukaj sta dve cesti dolgi vsaka po 6 kilometrov, ki sta uničili mnogo njiv, senožeti in gozda; potem so kolovozi, ki so vsi tlakovani s kamenjem; nadalje stojišča za kanone, prekopi, galerije itd. Lahko trdimo, da to zemljišče še desetletja ne bo donášalo dohodkov. Razen tega je uničeno sadno drevje in gozdi. Ker ni nikakih dohodkov je zato tudi davek nemogoč. A nesreč še ni konec: že dvakrat nas je toča letos prav občutno udarila. Iz vseh teh vzrokov naše ljudstvo obupuje, kajti ne ve, če se bo moglo skromno preživljati. Prosimo davkarijo naj odpiše davke, zlasti one prejšnjih let; vlada naj pa pomore ljudem s podporami, da si nakupijo živeža in semena za prihodnjo setev.

IZ SOLKANA

Slišimo, da se kar na tihem pripravlja priklapljenje celokupne solkanske občine k goriškemu mestu. Zakaj se tega ni objavilo. Če se že vsak pasji kontumac tako vestno naznanje, zakaj hoče g. komisar tako važno stvar brez vednosti občinarjev samovoljno izvršiti? Kako naj se brez nas in preko nas udeleži stvar, ki bo imela tako dalekosežne posledice? Celokupna solkanska občina proti temu odločno protestira. Goriška straža, 26.6.1924

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA V TRSTU

vabi na predavanje

»SOŽITJE V LUČI Vatikanskega koncila II.«

v ponedeljek, 11. junija 1984 ob 19. uri, v Kulturnem domu v Trstu, ul. Petronio 4.

Govoril bo tržaški škof

Msgr. Dr. LORENZO BELLOMI.

Na Proseku so se spomnili talcev

V bližini proseške železniške postaje je bila v nedeljo, 3. t.m., spominska svečanost ob 40. obletnici usmrtitve 10 talcev, ki so jih nacifašisti umorili kot maščevalni poseg za smrt dveh orožnikov, ki sta padla ob partizanskem napadu.

Na komemoraciji sta se tragičnega dogodka spomnila prof. Miloš Budin in na-

Srednja šola F. Erjavca v Rojanu vabi na zaključno prireditev, ki bo v nedeljo, 10. t.m., ob 19.30 v rojanskem Marijinem domu, ul. Cordaroli. Na sporedu sta nastop šolskega zbora in otroška igra v dveh dejanjih »Pika nogavička«.

brežinski podžupan Vittorino Caldi. Oba sta se spomnila tragičnega dogodka izpred 40 let, obenem sta tudi z zaskrbljenostjo opozorila na napetosti in nevarnost, ki jo predstavlja napovedani fašistični volilni shod v Bazovici. Spomnila sta se na napeto stanje ob lanskim fašističnim provokacijah po kraških vaseh.

Lepa šolska prireditev v Bazovici

Na šolskem dvorišču v Bazovici je bila v soboto, 2. t.m., lepa zaključna šolska prireditev. Učenci in njihovi učitelji so se ob tej priložnosti spomnili tudi 10-letnice poimenovanja svoje osnovne šole po Primožu Trubarju.

Prireditev se je začela s pesmijo Mira Presla in Ubalda Vrabca, ki sta jo napisala oz. uglasbila ob poimenovanju šole. Sledil je nastop učencev 5. razreda, ki so predstavili življenje in delo tega našega velikega reformatorja. Po kratkem nastopu harmonikarskega ansambla Glasbene matice je spregovoril prof. Janko Moder, ki je v svojih izjavah njihovo osvetlil lik Primoža Trubarja, med drugim pa je tudi poudaril misel, da bi bazovska šola lahko navezala tesnejše stike s šolo v Velikih Laščah, ki tudi nosi ime po Trubarju.

Sledil je nastop šolarjev, ki so prikazali zelo bogat in pester spored.

Ob koncu prireditve pa so si vsi prisotni lahko ogledali bogato razstavo ročnih del in risb.

Pred njunima govoroma so vaše organizacije s Proseka in Kontovela položile venec k spomeniku talcem, proseška godba in pevski zbor »Vasilij Mirk« sta izvajala dve žalostinki, žalostnega dogodka pa se je spomnil predsednik krajevnih sekcij VZPI Mario Brišček. Sledil je nato krajši kulturni spored z recitacijami in petjem ob spremljavi harmonikarskega ansambla in še s kratkim sporedom proseške godbe na pihala.

—o—

PASTIRSKI OBISK V TREBČAH

V nedeljo, 3. t.m., se je začel v župniji sv. Andreja v Trebčah pastirski obisk tržaškega škofa msgr. Bellomija. Verniki in domači dušni pastir dr. Jože Prešeren so škofa pričakali pred cerkvijo, kjer je bilo nato somaševanje, ki ga je vodil škof.

Pred cerkvijo je škof najprej pozdravila prvoobhajanka Mojca Carli, nato pa v imenu skavtske skupine v Trebčah Klavdija Žerjal. V imenu župnijskega sveta in vseh župljanov je msgr. Bellomija pozdravila Ema Škabar.

Škof je med pridigo obrazložil pomen pastirskega obiska. Med mašo pa je tudi blagoslovil in mazilil novi oltar v župni cerkvi, vidno znamenje obnovitvenih del, ki jih je začel sedanji župni upravitelj.

Po maši so še predpoldne in popoldne sledila srečanja s prvoobhajenci, birmanci, strežniki, skavtinjami in skavti ter z župnijskim svetom. Verniki so po jutranji maši šli v sprevedu do »pila« sredi vasi, ki ga je škof blagoslovil, saj so ga obnovili, potem ko so huligani odnesli razpelo.

Vrabčeve pesmi pri Sv. Jakobu

Ubald Vrabec je prav gotovo najbolj priljubljeni živeči slovenski skladatelj. Ta njegova priljubljenost pa ni slučajna, v svojem dolgoletnem delovanju z raznimi pevskimi sestavi je do podrobnosti spoznal okuse in zmogljivosti pevskih ansamblov in zato je njegovo pisanje kar se da skladno, učinkovito in polnomočno.

To nam je potrdil tudi koncert moškega in ženskega zbora KD Tabor z Opčin, ki sta nastopila v petek, 1. junija, v pro-

VEČER V DSI

O začetkih slovenskega bančništva v Trstu

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je v ponedeljek, 4. t.m., predaval prof. Toussaint Hočevar z univerze v New Orleansu o zgodovini slovenskega bančništva s posebnim ozirom na Jadransko banko v Trstu. Predavatelj je temo predstavil kot rezultat raziskovalnega dela v okviru Ekonomske fakultete v Ljubljani s pomočjo Fulbrightove štipendije. Že v prejšnjem stoletju so na Slovenskem delovali denarni zavodi, vendar so bile to v večini hranilnice in posojilnice. Prvo banko v modernem pomenu besede je s češko pomočjo osnoval v Ljubljani l. 1900 Ivan Hribar, ki je štiri leta kasneje sodeloval pri osnovanju Jadranske banke v Trstu.

V prvih osmih letih svojega delovanja je tržaški bančni zavod dosegel izreden vzpon in s svojimi podružnicami, še posebej, ko se je povezal z Dubrovačko banko, kril celotno vzhodno jadransko območje. Kako močna je bila Jadranska banka okrog leta 1912 priča dejstvo, da je njen kapital znašal kar 47 odst. vseh vlog, ki so bile naložene v delničarskih bankah v Trstu.

Težave so nastale že med vojno, še posebej pa po vojni, ker Jadranski banki niso dovolili, da bi lahko uvozila kapital, ki ga je imela pri svoji podružnici na Dunaju. Zaradi neugodnega tečaja krona-lira je imela od leta 1923 vedno večje izgube, dve leti kasneje pa je zašla v stečaj. Njena podružnica na Dunaju je samostojno delovala še dalje, podobno kot podružnica v Ljubljani.

storih KD »Ivan Cankar« pri Sv. Jakobu. Oba zbora sta v samostojni, a tudi mešani zasedbi zapela vrsto Vrabčevih priredb narodnih, a tudi ljudskih pesmi. Prof. Sveto Grgič je zelo učinkovito vodil pevce, da so prepričljivo in ubrano izvedli program, s katerim so že nastopili na Opčinah in drugod.

Na večeru je bil prisoten tudi sam skladatelj Ubald Vrabec, ki je ob tej priložnosti požel topel aplavz vseh prisotnih.

R. V.

Ob 75-letnici društva v Gabrjah

II.

Revija »Naš čolnic« iz leta 1923 pa omenja društvo pod imenom »Katoliško prosvetno društvo Skala«, ki je bilo ustanovljeno 8. aprila 1923. To drži, ker imamo na sedežu društva staro sliko, ki jo je dala Olga Kovačeva; na njej je okrog trideset ljudi, ki so peli ob nedeljah pri maši (slika je iz leta 1926).

Leta 1925 omenja »veselice«. Katoliško prosvetno društvo Skala je bilo prisilno razpuščeno septembra leta 1927 v času fašizma. Delovanje društva je popisano do okrog leta 1933, nato je bilo o delovanju zopet zatišje. Dokumentacije je zelo malo,

saj so morali ljudje pod fašističnim pritiskom večino dokumentov sežgati.

Delovanje se je zopet obudilo med drugo svetovno vojno, ko so takratni aktivni domačini (nekateri so še danes živi) vzdrževali in gojili slovensko besedo tako, da so skupaj z narodnoosvobodilnim odborom poučevali otroke in prirejali mitinge ter razne dramske večere, ki so jih takratni otroci zelo radi obiskovali.

Z narodno osvoboditvijo leta 1945 je kulturno življenje zopet oživel. Starejši vaščani se gotovo spominjajo delovanja na novo ustanovljenega društva Skala, ki je štel 29 članov. Do leta 1947 je imelo dru-

štvo majhno dvoranico pri Tinkotu. Obstal je tudi ženski pevski zbor s štirinajstimi članicami. Imelo je tudi knjižnico s sto knjigami, ki so bile med vojno skrite na kašči pri Bričevih v Dolnjih Gabrjah. Leta 1948 je društvo pripravljalo uprizoritev ljudske igre »Snubač in ženitev«, vendar igra zaradi bolezni nekaterih članov ni bila uprizorjena. Nato je društvo spet zamrlo.

Po nekaj letih so se domači fantje zopet zbrali pri Tinkotu in sklenili, da zopet oživijo kulturno dejavnost v vasi, s prireditvijo poletne »Šagre« na Ogradi, na katero je bil povabljen orkester »Galeb« iz Solkana. Delovanje društva v letu 1964-1965 je še vedno potekalo v organiziranju poletnih prireditev, saj niso imeli lastnih prostorov. Leta 1966 je bil pri Bričevih predvajan slovenski film »Lucija«. Tudi iz-

Poimenovanje osnovne šole v Pevmi po Josipu Abramcu

V nedeljo, 3. t.m., je bila v Pevmi pomembna slovesnost. Tamkajšnja osnovna šola so namreč poimenovali po duhovniku, planincu, pisatelju, prevajalcu, socialnemu delavcu — in še bi lahko naštevali — Josipu Abramcu.

Slovesnost je privabila veliko ljudi, ki so se zbrali na dvorišču pred kratkim prenovljene osnovne šole v Pevmi. Najprej so odkrili in blagoslovili relief tega velikega Slovenca, ki je zadnje delo kiparja Franceta Goršeta. Relief je odkril najstarejši vaščan, blagoslovil pa ga je goriški škofov vikar msgr. Oskar Simčič. Moški zbor iz Štavra je pri tem zapel pesem.

Slavnostni govornik je bil Joško Kragelj, duhovnik in velik poznavalec življenja in dela Josipa Abramca. Iz njegovih izjav je bilo razvidno, da je Abram res bil duhovnik, ki je naravnost razdal svoje duhovne in telesne zmožnosti za dobrobit ljudstva, med katerim je delal. Prav zato so ga povsod, kjer je služboval, ohranili v lepem spominu. V Pevmi sami je vodil župnijo v hudih časih fašizma, ko so duhovniki imeli posebno narodnoobrambno vlogo med verniki.

Po slavnostnem govoru so spregovorile številne osebnosti političnega in kulturnega življenja, ki so čestitale šoli in vasi ob prazniku. Na poimenovanju so nasto-

PRAZNIK »VESELE POMLADI«

V parku Finžgarjevega doma na Opčinah je bil v nedeljo, 3. t.m., »Tretji praznik mladih pevcev«, kot se imenuje že tradicionalna prireditev na pobudo otroškega in mladinskega zbora »Vesela pomlad«. Lepo poletno vreme je privabilo veliko ljudi na ta mladostni koncert, ki je bil hkrati priložnost za prijateljsko srečanje. Poleg obeh gostiteljskih zborov, ki ju vodita Lucija Čač in Franc Pohajač, so nastopili še mlajši mladinski pevski zbor »Zvonček« z Repentabra, ansambla Zvezde in Galebi ter otroška folklorna skupina Slovenskega kulturnega društva Tabor z Opčin. Za čarodejno zabavo je poskrbel iluzionist Ivo Valetič iz Trsta.

lete je društvo večkrat organiziralo in udeležba je bila vedno velika.

Končno je v letu 1967 dobilo društvo od občinske uprave dovoljenje za uporabo šolskih prostorov, kjer se je potem vršilo naše kulturno delo v obliki proslav, predavanj, predvajanj filmov, diapozitivov, tradicionalnih miklavževanj in seveda poletnih šlager s tradicionalnim tekmovanjem v košnji, ki obstaja še danes.

Naše društvo je od prvega avgusta 1978 dobilo svoj statut in je tako postalo pravno priznано društvo.

Trinajstega julija 1980 so Gabrci v spomin padlim v NOB postavili spomenik, ki je prava kraška skala, visoka okrog pet metrov. Spomenik, ki je najlepši na Goriškem, je simbol boja za domovino, za svoj jezik, za slovensko besedo.

Nadaljevali smo delom, končno se je

pili tudi osnovnošolski otroci, ki so za to priložnost pripravili skrben in zanimiv program. S petjem pa sta sodelovala še deklinski zbor iz Pevme in Oslavja in moški pevski zbor iz Štavra. Starši, učitelji in pripravljalni odbor za poimenovanje šole pa so za to priložnost poskrbeli za izdajo zanimive knjige z naslovom »Osnovna šola Josip Abram - Pevma«. Knjiga obsega 160 strani; s prispevki so sodelovali Joško Kragelj, Marijan Breclj, Verena Korsič, Slavko Bratina, Marko Waltritsch, ki je tudi uredil knjigo, in še učenci sami. V knjigi, ki je tudi zelo bogato opremljena, lahko preberemo še sezname učencev in učiteljev, ki so službovali in obiskovali šolo ter še povzetek knjige v italijanski.

Številno občinstvo pa si je lahko ogledalo bogato in zanimivo razstavo Abramovih del in drugega gradiva ter razstavo šolskih risb in izdelkov, ki so jo tudi pripravili ob tej priložnosti.

Majska številka Števerjanskega vestnika

Izšla je tretja, majska številka Števerjanskega vestnika letošnjega letnika. Na uvodnem mestu prinaša pesem »Bršljanskega« (gre očitno za psevdonom) z naslovom »Maj in Ivan Gradnik«, sledi daljši zapis o Terpinovi knjigi »Števerjan«, o kateri je naš list že prinesel oceno. Krajši članek poroča o postavljanju mlajev za letošnji prvi maj v Števerjanu, daljše poročilo pa je namenjeno delovanju števerjanskih cerkvenih pevskih zborov, ki je bilo še posebej živahno okrog letošnje Velike noči. Prvo sv. obhajilo so imeli letos v Števerjanu 20. maja, k obhajilni mizi je pristopilo dvanajst otrok. V Števerjanskem vestniku zvmemo nadalje o prispevku Števerjancev na nedavni manifestaciji na goriškem Travniku in o delovanju domačih skavtov. V Števerjanu so letos opravili tudi nekatera javna dela, tako na Pušči pod Bukovjem, kjer so te dni zaključili z asfaltiranjem urejenega ovinka, prav tako gredo h koncu dela pri novem vodovodnem omrežju.

Zadnja številka Števerjanskega vestni-

ka se zaključuje s fotokopijami člankov, ki so poročali oz. ocenili knjigo Marjana Terpina »Števerjan«; teh je cela vrsta, kar pomeni, da tovrstne publikacije zelo odmevajo v javnosti. Zanimivo je, da so prav tu v zamejstvu zelo aktivni v izdajanju publikacij s prikazi krajeve zgodovine in sedanje stvarnosti. Priložnost za to dajejo običajno zborniki ob poimenovanjih šol, kot se je prav te dni zgodilo npr. v Pevmi, kjer je šola dobila ime po Jožetu Abramcu - Trentarju, lansko leto pa v Rupit in Devinu (šoli sta bili poimenovani po Ivanu Preglju oz. Josipu Jurčiču). Letošnja pomlad pa je izšla prva številka Sovodenjskega zbornika, ki obeta, da bo razjasnil marsikatero vprašanje iz zgodovine krajev ob spodnjem toku reke Vipave. Opaziti pa je, da zgodovinsko - raziskovalno oz. publicistično delo sploh običajno sloni na manjšem številu ljudi, večina naših izobražencev stoji ob strani, kar je velika škoda, saj bi njihovo sodelovanje samo popestrilo vsebino tiskanih publikacij.

čar njegovemu največjemu nastopu na prireditvi »Primorska poje« v Trstu.

Poleg omenjenega delovanja se ukvarja društvo z Martinovanjem, s prvim majem in s pustovanjem, ki je postalo pravo navdušenje za člane: že štiri leta zaporedoma se društvo predstavlja občinstvu v Gorici na pustni povorki, kjer je doseglo zaporedoma tretje, drugo, četrto in letos prvo mesto.

Skratka, kulturno življenje v Gabrjah je zelo razgibano in živo. Da bi bolj in lepše prikazali in osvetlili spomin na 75-letnico delovanja v Gabrjah, pripravljamo v društvu razstavo, ki obsega vse slike, stare in nove, vso dokumentacijo, vse članke, ki poročajo o njegovem delovanju, zato da dokažemo, kako tudi v Gabrjah gojimo slovensko kulturo že toliko let. (Konec)

11. NATEČAJ »MOJA VAS«

Nad 400 izdelkov je letos prišlo v roke članom komisije 11. nagradnega natečaja »Moja vas«, ki ga prireja Študijski center »Nediža« iz Špetra.

Prispevki otrok so v glavnem prišli iz videmske pokrajine in pričajo ne samo pripravljenost otrok, da pišejo v domačem narečju, ampak tudi raven njihovega zna-

Dne 18. junija, bo ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu, ul. Petronio 4

OSREDNJA AKADEMIJA Šole Glasbene matice

Na Akademiji bodo nastopili gojenci vseh oddelkov Šole Glasbene matice in harmonikarski ansambel »SYNTHESIS 4«

nja, ki je večkrat prav presenetljiva, čeprav jim nepoznanje slovenskega pisanja povzroča precejšnje težave. Tudi iz tega pa je očitno razvidna potreba po pouku slovenščine v videmski pokrajini.

Za izid natečaja pa bomo zvedeli 1. julija, ko bo v Špetru velik praznik

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Deziderij Švara v galeriji Tržaške knjižarne

Zadnja razstava v galeriji Tržaške knjižarne je posvečena tržaškemu slikarju Dezideriju Švari. Na otvoritvi, ki je bila v četrtek, 31. maja, je spregovoril umetnostni kritik Janez Mesesnel.

Švare ni potrebno posebej predstavljati, saj je redno prisoten vsa leta od prve samostojne razstave pred skoraj petnajstimi leti.

Že Claudio Martelli je v svoji knjigi *Artisti triestini contemporanei* (Sodobni tržaški umetniki) ugotovil, da Švara teži k bistvenosti elementov, izhodiščni motiv pa mu je morje. V slikah je dalje odkrival melanholično obarvano lirčnost. Če trdimo, da tudi tokrat, po desetih letih, predvsem pa ob gledanju slik, ki mogoče učinkujejo povsem abstraktno, če trdimo torej, da se je njegovo slikarstvo dalje razvijalo v to smer (bistvenost kot naravnost in morje kot navdih), bo mogoče kdo oporekal, da v horizontalnih in vertikalnih črtah ni razpoznavnih elementov, nasprotno, da gre za golo igro spajanja barv in vzporednic. Pripomba pa bi prav gotovo izgubila na veljavi, ko bi ne jemali v poštev posameznih slik, ampak razstavo kot celoto. Če bi torej mogli slediti slikarjevemu razvoju kot pripovedi. V pomoč bi nam bila tudi drugačna postavitev slik, skoraj obratna, kot je sicer. Obično razstave se namreč najprej sreča z geometrijo črt, ki mu mogoče zastavi nerešljivo uganke, za kaj gre. Igra barv? Iskanje efekta? Popolna abstrakcija? V drugem nadstropju pa je vrsta slik, v katerih ni težko prepoznati značilnih Švarovih elementov. Tu so prostrana morja, na njih jadrnice, povsod točno zarisano obzorje.

Gotovo ne gre za razburkano morje s penjenjem valov, prav tako ni sledu po ribičih... Švara doživlja morje daleč od tradicionalnih slikanj. V njem se pljuskanje umiri, delo ribičev se umakne, za človeka ni prostora. Morje, ta brezbrežna prostranost, mu je videti mikavno, kjer že izginja, tam daleč, na obzorju. Jadrnice, ki se izgubljajo v modrini, so poudarjeno igračkaste, majhne, trikotne, raznobarvne, otroško preproste, a hkrati nemočne. Ob njih šele zaslišiš, kolikšna skrivnost buči iz ploskovite morske

poljane. Vpija te vase in te sili, da gledaš dalje, v tisto neskončnost, ki jo le navidezno sklepa črta-obzornica.

Če se je umetnikova pozornost oklenila tega gledanja v daljavo, kjer je edini oprijemljivi element črta, ni daleč do naslednje stopnje, ko je predmet slikanja črta sama. Zato so igračkasti trikotniki odpadli, enostavno jih Švara ne potrebuje.

Magda Jevnikar
dalje na 8. strani ■

—O—

POMEMBNO PRIZNANJE PISATELJU FULVIU TOMIZZI

Na tržaški univerzi je bila v petek, 1. junija, slovesnost, med katero so podelili častni doktorat iz literarnih ved Fulviu Tomizzi, ki je eden najvidnejših sodobnih italijanskih pisateljev.

Slovesnost je potekala v sklopu plenarnega zasedanja srečanja rektorjev univerz skupnosti Alpe-Jadran. Ta enotnost kulturnega prostora je bila dokaj jasno poudarjena tudi na slovesnosti. Že utemeljitev častnega naslova je bila izražena v tem smislu in se glasi: »Za visoko umetniško raven pisateljeve pripovedne dejavnosti, v kateri se izraža kot akutni in izvirni tolmač kulture, temelječe na vrednotah miroljubnega sožitja med ljudstvi«.

Po uradnem govoru in podelitvi častnega doktorskega naslova, ki ga je izročil prof. Roberto Damiani, je spregovoril tudi sam pisatelj Fulvio Tomizza.

Njegov govor je še potrdil pisateljevo gledanje na kulturo in na prostor, v katerem živi in dela. Podčrtal je misel, da je samo kultura tisti element, ki povezuje narode in ljudstva. To je v bistvu tudi poslanstvo njegovega dela, saj skuša v svojih knjigah in še posebej v zadnjem romanu o škofu Vergeriju prikazati tiste zgodovinske razloge, ki so pač ustvarile kulturno in zgodovinsko stvarnost, ki jo danes živimo.

Pred sklepom slovesnosti je rektor tržaške univerze prebral tudi čestitke italijanskega predsednika republike Pertinija.

Kljub bojkotu atleti iz 141 držav

V nedeljo, 3. t.m., je potekel rok za prijavo na poletne olimpijske igre v Los Angelesu. Kljub raznim poskusom se organizatorjem in Mednarodnem olimpijskem odboru ni posrečilo prepričati vzhodnega bloka, predvsem pa Sovjetske zveze, da bi spremenila svoje dosedanje togo stališče. Kljub bojkotu vzhodnoevropskih držav pa bodo v Los Angelesu izboljšali rekord v številu nastopajočih držav, saj se bo za kolajne borilo kar 141 držav, to je ena več kot v Münchnu leta 1972, ko je bil dosežen rekord. V Montrealu je štiri leta kasneje prišlo do osipa, saj so se države črne Afrike odločile za bojkot, ker so na igre sprejeli Novo Zelandijo, ki je imela športne stike z rasistično Južno Afriko. Leta 1980 je bilo v Moskvi le 81 držav, tedaj so se za bojkot odločile Združene države zaradi vdora sovjetskih čet v Afganistan.

Olimpijsko gibanje se je tako znašlo v slepi ulici političnih prepričkov, povečane napetosti med Vzhodom in Zahodom. Nikakor ni čudno, če mora davek zaostrovanja napetosti plačati prav olimpijsko gibanje, saj je to več od športne prireditve, praznik mladosti, bratstva in sožitja med narodi. Vse kaže, da prav to misel bojkotirata obe velesili, ki jima je na poti prav ta zamisel, olimpijski ideal, ne pa športno tekmovanje kot tako. Svetovnih prvenstev v katerikoli športni panogi nihče ne bojkotira. Na lanskem svetovnem atletskem prvenstvu je sodelovalo 157 državnih reprezentanc. Toda v tem primeru je šlo zgolj za šport in ne za olimpijski ideal.

Vse večje politično vmešavanje v olimpijsko gibanje je naravnost otipljivo. Poudaril pa ga je tudi predsednik Mednarodnega olimpijskega gibanja Juan Antonio Samaranch, ko se je pred dnevi v Parizu udeležil proslav ob 90-letnici olimpijskega gibanja. Baron Pierre De Coubertin je tedaj izsilil in praktično postavil politike pred izvršeno dejstvo: pričela se je doba modernih olimpijskih iger.

Toda Samaranch ni mogel preko ugotovitve, da je danes dialog s politiki vedno težji. Še pred štirimi leti, ko je tedanji predsednik lord Killanin skušal rešiti moskovske igre, sta ga sprejela tako ameriški predsednik Carter kot sovjetski voditelj Brežnjev. Ko je bil pred dnevi v Moskvi, pa je Samaranch zaman čakal pred kremeljskim obzidjem na sprejem pri Černenku. Odpravili so ga povsem neelegantno: sprejel ga je namreč eden od 17 namestnikov ministrskega predsednika, kar jasno pomeni, da je olimpijsko vprašanje za kremeljske veljake manj pomembno vprašanje.

Pred štirimi leti so med ameriški, japonski in zahodnonemškimi športniki, ki se po sklepu svojih vlad in olimpijskih odborov niso udeležili moskovskih iger, izvedli anketo. Večina se je izrekla proti bojkotu.

Podobna anketa pa je povsem nemogoča med sovjetskimi, češkoslovaškimi, vzhodnonemškimi in drugimi športniki vzhodnega bloka. Toda iz izjav posameznikov je jasno, da se s kremeljsko odločitvijo ne strinjajo. Tako je nakazal novi svetovni rekord v skoku s palico Sergej Bubka, še bolj zgovorne pa so bile športnice iz Češkoslovaške, ki v teh dneh sodelujejo na mitingih v Franciji. »Če bi mi pred letom dni povedali, da ne bomo šli v Los Angeles, bi se takoj poslovila od aktivnega športa,« taka je bila poanta aktivnih športnic in športnikov, toda njihovo mnenje ne more niti za las spremeniti trmo-glavosti političnih voditeljev.

Poslanstvo SSG se mora nadaljevati

Slovensko stalno gledališče ne sme umreti. Tako je izvenela manifestacija pred sedežem deželne sveta v Trstu v petek, 5. t.m. Pomembna slovenska kulturna ustanova je danes v naravnost obupnem finančnem položaju. Deželna uprava je namreč odločila — pravi izjava, ki sta jo izdala kolektiv in upravni svet Slovenskega stalnega gledališča — da ne bo več nudila jamstev za posojila gledališkim ustanovam na ozemlju Furlanije-Juljske krajine. Gledališča so namreč na ta način poravnavala sezonske primanjkljaje, ki so nastajali zaradi nezadostnih prispevkov države in krajevnih ustanov. Jamstva za posojila pa so povzročala vedno večjo in hujšo zadolžitev. Gledališki delavci, predvsem uslužbenci Slovenskega stalnega gledališča zahtevajo, naj se finančni problemi rešijo pravično, tako da SSG ne bi bilo v prihodnji sezoni prisiljeno ukiniti svoje delovanje ali ga

hudo omejiti z odpustom 10 nameščencev in z drugimi varčevalnimi ukrepi, ki bi gotovo usodno prizadeli umetniško in kulturno raven ustanove.

SSG že od vsega začetka opravlja pomembno vlogo kulturnega posrednika na meji med romanskim in slovanskim svetom, s čimer utrjuje vzdušje večjega razumevanja med tu živječima narodoma. Od leta 1945 do danes je SSG vključilo v svoj repertoar kar 41 del italijanskih avtorjev in seznanilo z njimi slovensko občinstvo v Italiji in gledalce raznih narodnosti v sosednji Jugoslaviji.

Zato država in dežela — poudarja na koncu izjava — morata zagotoviti, da se bo kulturno poslanstvo SSG, ki mu deželni zakon priznava položaj primarne kulturne ustanove, nemoteno nadaljevalo.

GOBE PRI NAS N. B. 0000 1

Prav radi objavljamo sestavek dijaka slovenske srednje šole v Gorici N.B., ki ga je pripravil v okviru raziskovalnega dela v šoli. (Ured.)

Gobe so rastline, ki nimajo lastnega zelenila in si same ne ustvarjajo potrebne hrane za lastno rast, temveč živijo kot gniloživke (saprofiti) ali kot zajedalke (paraziti).

Goba ima v zemlji podgobje (micelij), ki raste mesece pa tudi leta, preden iz nje ga zraste na površje goba. Nadzemeljski del gob, ki ga imenujemo plodišče, je sestavljen iz kocena (beta) in klobuka (kape). Na spodnji strani klobuka je plodovnica, kjer nastajajo trosi, s katerimi se gobe razmnožujejo.

Sveže gobe imajo 70-90 odstotkov vode; ostalo so ogljikovi hidrati, beljakovine, nekaj maščob, rudninskih snovi in vitaminov.

Po obliki plodovnice ločimo gobe na:

- luknjičaste gobe, kjer je plodišče v cevkah;

- lističaste gobe, kjer je plodovnica sestavljena iz lističev;

- gubaste ali grbančaste gobe: plodovnica je iz gub;

- jamičaste gobe, ki nimajo klobuka;

- jajčaste ali trebušate gobe, ki so podobne jajcu ali krompirju.

Za rast gob je najugodnejša zmerna temperatura. Pri tej temperaturi uspeva kakšnih tisoč večjih in še mnogo manjših vrst gob. Sonce segreva zrak, vodo in zemljo. Če pomislimo, da raste goba v zemlji

in nad njo, lahko takoj ugotovimo, da bolj vpliva na njeno rast temperatura zemlje kot temperatura zraka.

Gobarji ne poznajo samo kraja, kjer gobe rastejo, ampak tudi vedo, kdaj rastejo. Veselijo se poletnih in zgodnjih jesenskih ploh, ki jim sledijo sončni, brezvetrni dnevi in tople noči.

Največ gob raste poleti in jeseni. Imamo pa tudi številne spomladanske vrste, kot so npr. mavrahi in nekatere zimske vrste. Zimska panjevka raste od decembra do marca v skupinah na debelih drevesih.

Med gobe, ki rastejo pozimi, spada tudi odlična marčna voščenska ali podmakovka. Sneg varuje micelije in včasih tudi gobe same, ki so sicer že prikukale iz zemlje, vendar še spijo pod snegom. Zato jim ponekod pravijo tudi zaspančki. Čim se sneg topi, že tu in tam pokukajo v skupinah. To je zelo razširjena vrsta gobe, saj raste v iglastih, bukovih, hrastovih in kostanjevih gozdovih bodisi v nižinskem ali gorskem svetu. Če pa je bila zima mrzla in brez snega, teh gob ne bomo našli, ker je mraz uničil ali pa vsaj zaustavil rast micelijev. Gobarji ne marajo vetra. Pravijo, da veter zapodi gobe v beg. To drži. Zadostuje le nekaj vetrovnih dni in že se zemlja toliko osuši, da se iz podgobja pri nekaterih vrstah ne more razviti trošnjak-goba, ali da pri drugih zavre razvoj micelija in tako tudi rast gob.

Pravijo, da gobe zrastejo čez noč. Včasih nekatere vrste iz rodu tintnic pokukajo iz zemlje ali iz gnoja, se razvijejo in razpadajo že v nekaj urah. Nekatere go-

be, posebno lesne, rastejo več dni ali več tednov. So pa tudi take, ki rastejo več let, čeprav ob hudem mrazu počivajo.

Največ gob raste v gozdu. Vendar ne rastejo vse vrste gob v vsakem gozdu, nekatere vrste živijo samo v simbiozi z določeno višjo razvito rastlino ali so kako drugače vezane nanjo.

V gozdu najdemo tudi gobe, ki rastejo na debelih živih ali odmrlih drevesih.

Gobe, ki rastejo pod zemljo, imenujemo gomoljke. Obstaja približno sto takšnih vrst. Med te spadata zelo iskana bela gomoljka ali tartuf, ki uspeva v nekaterih predelih severne Italije, v Istri in v južni Franciji. Raste pod hrasti, topoli, vrbam, leskami in bukvami.

Nekatere gobe spreminjajo obliko, barvo ali okus po rastlini, pri kateri živijo, po okolju in po nadmorski višini.

V toplejših krajih na višini dva tisoč do tri tisoč metrov prenehajo rasti tudi alpske gobe, ki jih je približno dvesto.

NAJBOLJ ZNANE UŽITNE GOBE

Jurček (*Boletus Edulis*) je prvak med užitnimi gobami in njegov sloves lahko primerjamo z blagovo v južni Evropi. Raste najpogosteje v gorskem svetu na prisojnih mestih v smrekovih in jelkovih gozdovih, posebno v toplih poletnih dneh po deževju, v nižinah pretežno jeseni, pod smrekami, pod bukvami, lipami in hrasti. Ima poloblast klobuk, nato bolj ali manj pravilno blazinasto vzbočeni, okrašt, rdečkasto ali sivkastorjav; na obrobju navadno svetlejši; ob suhem vremenu suh in bleščeč, ob vlažnem nekoliko mazav. Vonj in okus prijetna. Trosni prah rjavo olivne barve. Uspeva na Primorskem.

(dalje prihodnjič)

LIPA - drevo življenja

0000 JOŽKO ŠAVLI 0000000000000000 6 0000

Zahodno od Bavarske leži stara dežela Švabska (Schwaben), danes večinoma del nemške zvezne dežele Baden-Württemberg. Na tem območju sta vaška lipa ter njeno izročilo še močnejše prisotna. Pod njo se zbira mladež, tu prirejajo praznovanja in starišine so svoj čas pod vaško lipo izrekli sodbe in se posvetovali. Kot vaški mlaj pa na Švabskem prevladuje jelka, v čemer se odraža različna vloga drevesa življenja ter mlaja, ki pomeni varstvo doma in vaške sreje. Zelo pogosta je lipa oz. njen list v švabskih grbih. 47)

Alpska dežela Švica je še do tega stoletja poznala lipo v vlogi življenjskega drevesa. Mesto Zürich je imelo stoletja staro lipo. 48) V bližnjem kantonu Aargau so verjeli, da bo konec sveta, ko bo senca lipe v kraju Linn segla do gradu Habsburg. 49) V Ruckfeldu blizu kraja Zurzach so pripovedovali, da je strah sedel na lipi in godel, ko je veter gnal snežinke čez polje; ko je neke noči šel neki kmetič mimo, je ob godbi začel plesati in plesal, dokler se ni zvrnil. Odslej je bil najboljši plesalec v deželi. 50)

V deželi Lužica (Lausitz), kjer bivajo slovansko govoreči Sorbi ali Lužički Srbi, rasejo lipe pogosto ob cerkvah. Osrednja božja pot in versko središče katoliških Sor-

bov Rožant (Rosenthal) je nastalo, kot pripoveduje legenda, pred tisoč leti, potem ko je neki plemič zagledal podobo Matere božje na lipi. Izmed vseh dreves se lipa najpogosteje opeva v ljudski pesmi Sorbov. Pri katoliških Sorbih velja za greh posekati zdravo lipo. Zunaj Lužice, na sosednjih območjih Turingije, Zg. Saške pa tja do Brandenburga, kjer se je nekoč slovansko govorilo, srečamo še danes na vasi lipe. Blizu kraja Mülhausen (sev. Turingija) npr. so bile ohranjene po ljudskem izročilu še iz »vendskih« časov tri lipe. Nemški sosedje nazivajo Sorbe tudi Vende. Narodna zveza Sorbov »Domowina« ima že od svoje ustanovitve za znak lipovo vejico (1912). 56)

Stare lipe ima tudi Slavonija, ki se še v 16. stol. naziva »Windischland«. 57) Takšne lipe so po slavonskih vaseh kar številne. Lipa v Krašičih npr. je bila vaščanom simbol njihovih pravic in so pod njo zborovali še leta 1829, ko so se uprli graščaku Batthyányju. Znale so bile lipe v krajih Osojnik pri Severinu, Zbieg pri Brodu, Sv. Peter in Koroška pri Križevcih, Nova Gradiška, Lipovljani, Požega, Novi grad pri Koprivnici, Sedlarica itd. Na več krajih so bile lipe z Marjino podobo, pri Vinkovcih, Vukovaru, Ši-

du in drugod. Značilno pa je, da hrvaška in srbska ljudska pesem ne pozna lipe, edina taka pesem je kajkavska iz Mihovljan pri Krapini. 58) Bližnja Bosna je tudi spoštovala lipe. Izmed bosanskih je bila najbolj upoštevana kot sveto drevo ona pri Malem Vrpolu. V starem verovanju sosednjih Srbov pa je imel že osrednjo vlogo hrast. 59)

Dokaj pogosto se pojavlja lipa tudi v pesmih in pripovedkah, ne samo v Srednji Evropi, temveč tudi na širšem območju. Srečamo jo npr. že v starih zgodbah o Nibelungih. V teh pripovedih biva pod lipo zmaj; ko ga Siegfried poseka in se okoplje v njegovi krvi, da bi postal neranljiv, mu je ostal na hrbtu prilepljen lipov list in pod njim je ostalo ranljivo mesto, ki je bilo kasneje za junaka usodno. 60) Lipa je simbolično prisotna v mnogih ljudskih pesmih Švabske in Badenske, 61) Alzacije, 62) celo Flandrije in Litve. 63) Ponekod so verovali, tako v Švici, Flandriji, pa na Moravskem in v Sp. Avstriji, da se pod lipo zbirajo čarovnice. Po drugi strani pa, kot npr. na Veliko Poljskem, Moravskem, Sp. Avstriji in Sedmograški, da lipove veje branijo časovnicam vstop v štalo in hišo; prav tako lipov lub. Skoraj povsod pa je tudi razširjeno mnenje, da v lipo ne udari strela, ker je pod njo počivala sv. Družina ali pa Jezus. 64)

Lipov list, ki ima srčasto obliko, je že od nekdaj vzbujal pozornost romantičnih pesnikov. Opeva ga kot simbol srca že Walther von der Vogelweide († ok. 1230) in še v prejšnjem stoletju Heinrich Heine (†

Koledar dramskega sporeda radia Trst A za mesec junij

V soboto, 9. junija ob 18. uri: igrali so jih v Narodnem domu. **Dennery, Adolphe in Malliam »MARIJANA«**. Ob 80-letnici ustanovitve tržaškega »Dramatičnega društva« ponujamo ta mesec kot zadnjo igro iz tega sklopa »slike iz narodnega življenja v 5 dejanjih« — »Marijana«. Krstna uprizoritev te takratne dramoletske uspešnice je bila 10. marca 1873 v Ljubljani, v Narod-

DEZIDERIJ ŠVARA V GALERIJ TRŽAŠKE KNJIGARNE

■ nadaljevanje s 6. strani

Toda taka interpretacija je samo literarna. Likovnost pa je predvsem dojemanje z vidom. Tu gre podčrtati, da igrajo pomembno vlogo barve. Raba acryla je Švari omogočila izredno izčiščenost in intenzivnost. In gradivo? Platno, les, lepenka. Ponekod ustvarjajo že barve same zadosten kontrast, da iz njih izhaja optična prevara vzboklin, drugod pa je tudi snovna — trikotniki-jadrnice so na primer dodani kot koščki lesa.

Likovni tokovi, zgledi, šole? Prej kot to bi poudarili, da gre za zamejske poteze, ki ga postavljajo v sorodstvene vezi s kakim Spacalom ali Vecchietom. Za tisto bistvenost, ki izhaja iz teženja po racionalizaciji likovnega gradiva, gre, za strogost v izražanju, pa čeprav ni mogoče povsem preglasiti lirčnosti izpovedi.

Tudi kdor odklanja kakršnokoli interpretacijo abstrakcij, bo imel osvežujoče srečanje in užitek ob gledanju kompozicij in jim ne bo mogel odrekati prijetnosti barv, skladnosti likov in iz obojega izhajajočega lepote učinka.

nem domu pri Sv. Ivanu v Trstu pa so jo v režiji Jaka Stoke prvič igrali 29. novembra 1903. Režija Adrijan Rustja. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«.

Od ponedeljka, 11. junija do petka, 22. junija (ponedeljek, sredo, petek ob 14.10): roman v nadaljevanjih (dramatiziran roman). **Archibald Joseph Cronin »ANGELI NOČI«**. Ponovitev znane dela angleškega pisatelja, avtorja znamenitih del kot sta na priliko »Zvezde nas gledajo« in »Mestece«. Dramatizacija Marjana Prepeluh. Produkcija »Radijski oder« - 1978.

V torek, 12. junija ob 18. uri: pod starozavezni šotori. **Alojz Rebula »SAVLOV DEMON«**. Enajsta in zadnja zgodba iz tematskega sklopa radijskih iger, ki jih je tržaški pisatelj Alojz Rebula postavil pod tako imenovane »starozavezne šotore«. Režija Mirko Mahnič. Produkcija »Radijski oder«.

V soboto, 16. junija ob 18. uri: slovenski ljudski Olimp. **Mirko Mahnič »LEGENDE O JEZUSU«**. Iz bogate zakladnice slovenskih ljudskih pesmi in legend je avtor izbral nove pesniške motive, ki pripovedujejo o Jezusu Kristusu. Zadnja zgodba. Režija Mirko Mahnič. Produkcija »Radijski oder«.

V torek, 20. junija ob 18. uri: odpustni grehi. **Platon »SIMPOSION ALI POPIVANJE IN STROKOVNO-ZNANSTVENI POSVET O EROSU«**. Niz devetih »odpustnih grehov«, ki smo ga pred devetimi meseci pričeli z Lukianovimi »Pomenki bogov«, sklepamo z delom »Simposion...«, ki ga je dramaturg in urednik tega niza Jože Rode povzel po Platonu. V delu, ki ga je prevedel Anton Sovré, nastopa vrsta takratnih zvezdnikov,

od Sokratesa do Aristofanesa, od Faidrosa pa do Alkibiadesa. Ta vesela družina umetnikov in državnikov se zbere na imenitnem popivanju in razpravlja ... Režija Marko Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

V soboto, 22. junija ob 18. uri: komorna igra. **George Bernard Shaw »SERENADA«**. Manj znano in krajše delo angleško-irskega dramatika in gledališkega kritika. Njegova dela so danes bolj zanimiva kot gledališki kuriozum, saj so v izpeljavi in v gradnji dejanja dokaj ohlapna. Prevod Svetko Skok. Režija Mirč Kragelj. Produkcija »Radijski oder«.

Od ponedeljka, 25. junija do petka, 29. junija (ponedeljek, sredo, petek ob 14.10): roman v nadaljevanjih (dramatiziran roman). **Damir Feigl »TRI HUMORESKE«**. Tri zgodbe (Detektiv Belin, Ljudski glas - božji glas, Novi serum) primorskega humorista Damira Feigla v dramatizaciji Adrijana Rustje. Produkcija »Radijski oder« - 1974. Ponovitev.

V torek, 26. junija ob 18. uri: izvirna radijska igra. **Zora Tavčar »SKRIVALNICA«**. Najnovejša slušna igra tržaške avtorice, na meji med napetim thrillingom in človeškim vsakdanom njegovih protagonistov. Produkcija »Radijski oder«.

V soboto, 30. junija ob 18. uri: »HEJ, TOVARİŠI! - PARTIZANSKI MITING ŠT. 3«. Za sklep letošnje sezone radijskih iger je dramsko uredništvo uvrstilo v svoj drevišnji spored tretji partizanski miting iz radijske nanizanke »Hej, tovariši!«, ki se bo v treh večerih nadaljeval še prihodnjo sezono. Vsa besedila zbrana v mitingu so avtentična. Poiskal in uredil jih je Adrijan Rustja, ki je nanizanko tudi režiral. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

1856). V kloštru Benediktbeuern (Bavarska) se je ohranila iz srednjega veka zbirka pesmi z naslovom »Carmina Burana«; v eni od pesmi je opisan ljubezenski prizor pod lipo in na miniaturnih slikah v zbirki imajo nekatera drevesa lipove liste. 65)

DREVO ZDRAVJA, BOŽJE DREVO

Zakaj je prav lipa postala v srednjeevropskih deželah drevo življenja? Oziroma, zakaj je očitno že iz davnih predzgodovinskih časov to svojstvo ohranila?

Človek je že od najstarejših časov veroval v zle duhove, ki niso ogrožali samo polja in čred, temveč tudi njegovo osebno zdravje. Pojav telesnih in duševnih bolezni pripisujejo preprosta ljudstva še danes zlim duhovom, ki naj bi prišli v človeka ter porušili njegovo življenjsko ravnovesje. Da bi bolnik ozdravel, je bilo potrebno izgnati iz njega hude duhove. Izganjanje je prišlo tudi v krščanstvo in je trajalo še ves srednji vek. Po krščanskem pojmovanju je namreč bolezen posledica greha, kazni zanj. Trpljenje pomeni pokoro, ozdravitev pa odrešitev od posledic greha. 66)

Zdravilne rastline imajo zaradi tega v ljudskem verovanju skrivnostne moči in predstavljajo same po sebi nekaj božjega, o čemer večkrat pričajo že sama imena, npr. »bogcov kruhc« (oxalis acetosella), »božje drevce« ali »božji les« (ilex aquifolium) ipd. Toda izmed mnogih vrst dreves v notranjosti Evrope ni razen lipe nobeno tako zdravilno, cvetoče in dišeče, obenem pa lahko tako staro in mogočno, da razte-

za svoje veje in vrh daleč v nebo. V tisto nebo, ki človeku že od najstarejših časov pomeni vse neskončno, nadzemeljsko in s tem nadnaravno, tj. nebesa, bivališče Boga. Lipa kaže od zemlje na nebo in s svojo starostjo spominja na čas tj. večnost ter ozdravlja. Nobeno drugo drevo ne posebja vseh teh stvari v toliki meri.

(Dalje)

47) E. M. Zimmerer: Kräutersegen - die Bedeutung unserer vorzüglicher heimischen Heilkräuter in Sitte, Sagen, Geschichte und Volksglauben, Donauwörth 1896, str. 152

O švabskih grbih več F.-K. zu Hohenlohe-Waldenburg itm., navajajoč: J. Bader, »Die ältesten Siegel des Zähringisch-Badischen Hauses«, Schriften der Alterthums- und Geschichtssvereine zu Baden und Donaueschingen, II., 1., 1848 (Oba pisca jih sicer navajata le kot nemške.)

48) F. Boehm, itm., str. 220

49) K.v.Pergler, Deutsche Pflanzensagen, Stuttgart und Oehringen 1864, str. 287

50) W. Mannhard tl. itm., str. 43

51) Schweizerisches Idiotikon - Wörterbuch der schweizerdeutschen Sprache, Zürich 1903 nasl. (Linde) - povzema iz:

A. Lütolf: Sagen, Bräuche und Legenden aus fünf Orten, Lucern, Uri, Schwyz, Unterwalden und Zug, Luzern 1865 - Hildesheim 1976
F.J. Vonbun, Beiträge zur deutschen Mythologie; gesammelt in Churraetien von F.J. Vonbun, Chur 1862

E. Osenbrüggen, Deutsche Rechtsalterthümer aus der Schweiz, Monatsschrift des wissenschaftlichen Vereins in Zürich, Zürich 1858 - ter drugih

52) Prijazno sporočil prof. Ottavio Lurati - Universität Basel, Romanisches Seminar, dne 28. avgusta 1982

Segreti e virtù delle piante medicinali (založba Reader's Digest), Milan 1980, str. 285

53) F.-K. zu Hohenlohe-Waldenburg, itm., str. 49, 50, Taf. IV. 48, 49

W. Danckert, itm., str. 789

Die österreichische Monarchie... Bd. Tirol und Vorarlberg, Dunaj 1893, str. 248

54) F.-K. zu Hohenlohe-Waldenburg, itm., str. 49
J. Carpenter, »Zakaj Slovani spoštujejo lipo?«, Letopis Matice Slovenske, Ljubljana 1878, str. 62, 63

55) Die österreichische Monarchie... Ungarn Bd. 5, Dunaj 1898, str. 272, 402

56) Prijazno sporočil: Institut za serbski ludospyt (beim Zentralinstitut für Geschichte — Akademie der Wissenschaften der DDR), Bautzen/Budyšin, dne 6.7.1982 (Albrecht Lange)

57) J. Gruden, Zgodovina slovenskega naroda, Celovec 1913, str. 590

58) J. Carpenter, itm., str. 58, 60, 62.

59) Srpski mitološki rečnik, itm., (Hrast, Lipa)

60) E. M. Zimmerer, Kräutersegen, itm., str. 153-3

61) B. Baader, Volkssagen aus dem Lande Baden, Karlsruhe 1851, str. 49

A. Birlinger, Volksthumliches aus Schwaben, Freiburg i.Br. 1961, str. 148

J. Künzig, Schwarzwaldsagen - Objavljeno v: Zaunert, Stammeskunde dt. Landschaften, Jena 1930, str. 240

62) A. Stöber, Die Sagen des Elsasses, Straßburg 1892, str. 283

63) W. Danckert, itm., 988, 990-1

64) H. Bächtold-Sträubli, Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens, Berlin und Leipzig 1932/33 (Linde)

65) F. Daffner, Die Voralpenpflanzen, Leipzig 1893, str. 15

W. Danckert, itm., 988

G. Gollwitzer, itm., str. 183 (slika)

66) Enciclopedia delle Religioni, itm., str. 4,5, 11-2 (Malattia e guarigione)
(Malattia e guarigione)